

A főváros középiskolái az 1923-24. tanévben.

— Husz és félezer tanuló látogatta az idén a budapesti középiskolákat.

Péter és Pál napján hivatalosan lezárul a fővárosi középiskolák tanéve. A bizonyítványok kiosztása és a záróünnep még egyszer összegyűjti az iskolákban a diákokat s tanáraikat, hogy tizhónapi közös munka után két hónapra elbucsuzzanak egymástól s az iskolától és megkezdjék a nagy vakációt.

Sűrített formában, összezsugorodott terjedelemben ugyan, de megjelennek most is az évvégi Értesítők, az iskolák hivatalos beszámolóit, a melyek évről évre egymás mellé téve, a magyar közoktatás kulturális történetének lapjait szaporítják. Azelőtt, ha össze akartuk hasonlítani a főváros vagy az ország iskoláinak egy évi működését, hogy megállapítsuk a közoktatásunk terén beállott haladást vagy hanyatlást, — meg kellett várni, míg a kezünkbe került valamennyi iskola Értesítője, a melyekből a krónikás kiböngészhetett az iskolák egy évi történetére vonatkozó minden adatot. Most — legalább a főváros középiskoláit tekintve — könnyű a krónikás dolga. Öt esztendő óta, a mióta *Pintér Jenő* dr. főigazgató áll a budapesti tankerület élén, minden esztendőben megjelenik a *főigazgatósági Értesítő*, a mely kimerítően, a nyilvánosságot érdeklő minden mozzanatra kiterjedően egybefoglalja a fővárosi középiskolák egy évi történetét.

A budapesti tankerület ez évi 5. számú Értesítője az idén korábban jelent meg, mint az előző években, s éppen ezért még nem tartalmazhatja a középiskolai diákság évvégi tanulmányi eredményét, a melynek statisztikai feldolgozása, az egyes iskolákból beérkezett jelentések alapján, most folyik a főigazgatóságon. Ezt nem tekintve, magában foglal a főigazgatósági Értesítő minden adatot, a mely a fővárosi középiskolák egy évi életéről tájékoztathatja a nyilvánosságot.

Általánosságban örömmel állapítja meg a főigazgatóság, hogy *a sok nehézség ellenére az iskolai munka tovább haladt azon az úton, a mely a zavaros viszonyokból való végleges kibontakozás felé vezet.* Nem az iskolák vezetőin és tanárain mulott, hogy a kívánt siker elérése elé még mindig jelentékeny akadályok gördültek. *Egyik legsúlyosabb baj kétségkívül a tanárság rehez anyagi helyzete.* Reméli a főigazgatóság, s vele együtt remélik a tanárok ezrei is, hogy az iskolai munka sikere érdekében ezen a téren is hamarosan javulás áll be.

A főváros középiskolái közül az 1923—24. tanév elején megszűnt a *Barcsay-utcai főgimnázium* fiókintézete, a *Kazinczy Ferenc-főgimnázium*, továbbá a *rákosligeti Nagy Lajos-főgimnázium*, s végül a *Bulyovszky-utcai főreáliskola* fiókintézete, a *Kőrösi-Csoma-főreáliskola*. Nagyobb rangra léptette elő a kultuszminiszter a tankerület legrégebbi középiskoláját, az 1687-ben alapított *II. ker. egyetemi kir. kat. főgimnáziumot*, a mely — a gyakorló főgimnáziumhoz hasonlóan — most közvetlenül a minisztérium felügyelete alatt áll.

Az 1923—24. tanévben a fővárosban összesen 45 középiskola működött. Ezek közül a budapesti tankerületi főigazgatóság hatáskörébe tartozott 37 középiskola, az autonóm vallásfelekezetek által fenntartott és kiváltságos középiskolák (a melyeket a főigazgató mint miniszteri biztos látogatja) száma 8 volt. A 45 középiskola közül 23 gimnázium (15 állami, 4 róm. kat., 2 protestáns és 2 izraelita gimnázium), 7 reáliskola (4 állami, 2 községi, 1 német birodalmi reáliskola), 12 leánygimnázium (2 állami, 4 községi, 3 római kat., 1 református, 1 izraelita, 1 egyesületi leánygimnázium) és 3 felsőbb leányiskola (mind a három magániskola).

A tanulók száma a tankerület hatáskörébe tartozó 37 középiskolában a tanév elején 18.039 volt; ez a szám a tanév végéig 17.592-re olvadt le. A csökkenés mindössze 447, vagyis 2.5%. Legnépesebb volt a *Barcsay-utcai áll. Madách-főgimnázium*, a melynek 16 osztályába 910 tanuló járt. Legkisebb volt a tanulók száma a *Lázár Piroska féle felsőleányiskolában* (6 osztályban 77 tanuló). A 17.592 tanuló közül gimnáziumba járt 9460 (54%), reáliskolába 3684 (21%), leányközépiskolába 4448 (25%). Állami középiskolába járt a fővárosi tanulóknak több mint a fele (10.404 tanuló, 59%), a nem állami iskolákat látogatta 7188 tanuló (41%).

A 17.592 tanuló közül róm. kat. volt 9307 (53%), izraelita 5825 (33%), református 1357 (7%), evangélikus 880 (5%), görög kat 118 (1%), más vallásfelekezeti (gör. keleti 31, unitárius 65, egyéb 9) 105 (1%). Anyanyelv szerint a tanulók száma így oszlott meg: magyar anyanyelvű 17.304 (99%), német anyanyelvű 272 és egyéb idegen anyanyelvű 16 (összesen 1%).

A protestáns felekezeti és a kiváltságos helyzetű középiskolák tanulóinak számáról az *Értesítő* nem közöl adatokat, de az

előző évek adatait tekintetbe véve, ezeknek a középiskoláknak a tanuló-létszámát mintegy 3000-re becsülhetjük. E szerint a főváros középiskoláiba az 1923—24. tanévben kerekaszámában összesen 20.500 tanuló járt. A magántanulók száma a tankerület középiskoláiban 1534 (1158 fiu és 376 leány) volt.

Az iskolák belső élete ebben a tanévben is nyugodt, zavartalan volt. Az ifjuság erkölcsi nevelésére, vallásos és nemzeti érzésének művelésére nagy gondot fordítottak most is valamennyi középiskolában. A nemzeti ünnepek és nevezetes évfordulók megünneplésével, valamint nagyjaink emlékeztetérek fölidézésével erősítették az iskolák az ifjuságban a nemzeti érzést, az iskoláknak a társadalommal való kapcsolatának szorosabbá tételére pedig a legtöbb középiskolában rendszeresített szülői értekezletek szolgáltak, a melyeken az igazgatók és tanárok az iskola belső életével ismertették meg a szülőket, s ezzel a családi és iskolai nevelés összhangjának kialakulását segítették elő.

A középiskolai ifjuság ebben az évben is összemérte versenyekben szellemi és testi erejét. A budapesti főigazgatóság által rendezett tanulmányi versenyek a magyar diákság legjobbjait szolgáltatták szellemi torrára. Ugy, mint tavaly, az idén is két tanulmányi versenyt rendezett a főigazgatóság, decemberben a budapesti középiskolák versenyét, május végén pedig az országos versenyt. Az előbbin 32 budapesti középiskolából 358 versenyző (265 fiu és 93 leány) vett részt, az utóbbin pedig a budapesti középiskolák versenyének győztesei a vidéki középiskolákban rendezett háziversenyekből győztesen kikerült vidéki diákokkal (19 vidéki intézetből 56 tanuló) mérték össze szellemi erejüket.

Annak idején alkalmunk volt beszámolni a tanulmányi versenyek lefolyásáról és eredményéről, most a főigazgatóság Értesítője nyomán csak arra akarunk rámutatni, hogy úgy az előző évben, mint ebben az évben az országos tanulmányi versenyben a legjobb eredményt a budapesti Kegyesrendi főgimnázium mutatta föl, nagy dicsőségére ennek a több mint kétszáz esztendeje fennálló, kiváló intézetnek és lelkes tanári karának.

A szellemi torna nagy sikere arra indította a kultuszminisztert, hogy állandó tanügyi intézménnyé tegye a főigazgatóság által kezdeti tanulmányi versenyt. A kultuszminiszter hivatalos rendeletet adott ki a tanulmányi versenyekről, a melyeket ezentúl a rendeletben előírt feltételek mellett minden évben megtartanak.

A tanulmányi versenyeken kívül még egy országos verseny szolgáltatta — úgy, mint az elmúlt évben — az idén is nemes vetélkedésre a középiskolai ifjuságot: a Magyar Jövő országos diákversenye. A magyar dal kultuszának ápokását és a tanuló ifjuság zeneizlésének fejlesztését célzó dalosversenyen két budapesti és husz vidéki iskola énekkara vett részt.

Az ifjuság testi kulturáját azok a sportversenyek szolgálták, a melyeket a Krompasky Miksa c. főigazgató és Sulyok János szakfelügyelő lelkes irányítása mellett, igen szép eredménnyel működő Budapesti Középiskolai Atlétikai Klub rendezett. A testedző sport minden ágát felölelték a BKAC versenyei, alkalmat adva a középiskolai diákságnak arra, hogy sportratermettségét igazolhassa. A középiskolák sportoló diáksága egyébként a nyilvános egyesületek versenyein is résztvett a BKAC színeiben, s mindenütt becsülettel állta meg a helyét.

Végül szóljunk azokról, a kiket talán legelőször kellett volna említénünk: az iskolák vezetőiről és tanáraitól. Iskolai nevelő és tanító munkájuk komolyságát és lelkiismeretességét az iskolai év eredményes volta bizonyítja, a nehéz életviszonyok közepette sem csökkent lelkesedésüket pedig az a tény, hogy az igazgatóknak, tanároknak a diáksággal való foglalkozása minden iskolában tulterjedt azon a határon, a melyet hivatalosan előírnak nekik. Az önképző körökben, iskolai ünnepeken, az ifjusági versenyeken és általában az iskolai élet minden mozgalmában ott voltak mint lelkes irányítók, vezetők az igazgatók és tanárok. Tanulmányi kirándulások és gyárak látogatása, a természettudományi tárgyakból tartott gyakorlatok, a szülői értekezleteken való prelegálás és a szertárak gondozása adta azt a munkatöbbletet, a melyet a tanárok, most is, mint minden évben panasz, huzódózás nélkül, szeretettel végeztek.

Nagy szó ez ma, a mikor alig akad tanárember, a ki iskolai elfoglaltsága mellett a megélhetését biztosító mellékfoglalkozást nem tűzne, de még elismerésreméltóbb az, hogy a tanárok a nagy elfoglaltság mellett sem maradtak távol attól a kulturmunkától, a melyet az irodalom és a tudomány terén, valamint a társadalmi életben eddig is végeztek. Ha talán kissé meg is fogyatkozott azoknak a tanároknak a száma, a kik irodalmi és tudományos munkát végeznek, azért ilyenek még mindig elég sokan vannak ahhoz, hogy a tanárságnak ezen a téren való szupremáciáját biztosítsák.

Ebben az évben is jó példával járt elől maga a nagybuzgalmu és nagyszorgalmu főigazgató, Pintér Jenő dr., a kinek egy egész sereg önálló műve gazdagította ebben az évben is a magyar irodalmat.

Kivüle még Boros Gyula, Bodnár Gyula, Holló Alajos, Kövesi Lajos, Radványi Kálmán, Sajó Sándor, Sik Sándor, Schwartz Elemér, Szabó István, Szemere Samu, Vargha Danján, Várdai Béla és Weisz Miksa tanárok járultak hozzá önálló szép-irodalmi vagy tudományos műveikkel irodalmunk gazdagodásához. Ha ehhez hoz-

zátesszük, hogy a fővárosi tanárok a tan-könyvirodalom és publicisztika terén is szorgalmasan munkálkodtak ebben az esztendőben, örömmel állapíthatjuk meg, hogy a tudást, ambíciót, nemes idealizmust, a mely a magyar tanárokat mindig jellemezte, nem tudta megtörni a magyarságra szakadt nyomorúság.

S ez a megállapítás talán a legbiztatóbb valamennyi konkluzió között, a melyet a fővárosi iskolák ez évi működésének adataiból leszűrhetünk.

K. N.